

สารานุกรม

การวิเคราะห์ปัญหาราคาสินค้าแพง

การดำเนินงานของระบบเศรษฐกิจ

ก่อนปี 2516 การเศรษฐกิจของประเทศไทยเราคำเนินอยู่ในลักษณะที่ระดับราคาทั่วไปค่อนข้างต่ำ ปัจจุบันนี้ระบบเศรษฐกิจได้ดำเนินอยู่ในสภาพที่ระดับสูงกว่าเก่า แสดงให้เห็นโดยการเพิ่มของระดับราคา สาเหตุที่ระดับราคาสูงขึ้นนั้น เกิดจากต้นทุนการผลิตเพิ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งราคาน้ำมัน ราคาสินค้านำเข้าเพิ่มขึ้น สาขาเกษตรไม่สามารถเพิ่มปริมาณการผลิตได้ สภาพการผลิตด้านการเกษตรของโลก ฯลฯ

การที่ระดับราคาทั่วไปสูงขึ้นนี้ จึงเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ ปัญหาจะต้องแก้ไขก็คือ นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับรายได้ การปรับรายได้ของทางราชการสามารถกระทำได้ แต่การปรับรายได้ของธุรกิจและอุตสาหกรรมซึ่งมีปัญหาอยู่แล้วจะกระทำได้ยาก นอกจากนี้ ประชากรที่ประกอบอาชีพส่วนตัวที่มีรายได้คงที่หรือมีอัตราการเพิ่มของรายได้ต่ำกว่าอัตราการเพิ่มของระดับราคา เช่น เกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกจ้างในสาขาเกษตรจะได้รับความเดือดร้อนอย่างแน่นอน

ความสามารถของสาขาเกษตร

รายได้ประชาชาติของประเทศไทยเราส่วนใหญ่มาจากสาขาเกษตร นโยบายของทางการที่เห็นอย่างเด่นชัดก็คือ การอพยพทรัพยากรต่างๆ เช่น แรงงาน ซึ่งมีอยู่ค่อนข้างมาก และเชื่อว่ามีผลิตภาพสุดท้าย (Marginal Productivity) ต่ำกว่าแรงงานในสาขาอื่น ๆ โดยอพยพออกมาใช้ในสาขาอุตสาหกรรมและบริการต่างๆ กล่าวง่ายๆ ก็คือเรากำลังสร้าง (Generate) รายได้แก่คนงานเพิ่มขึ้นในสาขาอุตสาหกรรมและสาขาบริการ เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น คนงานพวกนี้ก็เพิ่มการใช้จ่ายไปในการหาซื้ออาหารกินเพิ่มขึ้น เพราะเดิมที่ก่อนอพยพนั้น เราเชื่อว่าคนพวกนี้ค่อนข้างยากจน

ในขณะที่เดียวกันกับคนงานในสาขาอุตสาหกรรมและสาขาบริการต่าง ๆ มีความต้องการสินค้าประเภทอาหารเพิ่มขึ้นนี้ สาขาเกษตรก็ไม่สามารถเพิ่มปริมาณการผลิตได้ ผลผลิตทางด้านการเกษตรหลายชนิดมีอัตราการเพิ่มค่อนข้างต่ำมาก เมื่อเราเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีผลิตภาพต่ำจากสาขาเกษตรมาสู่สาขาอุตสาหกรรมและบริการต่าง ๆ ในเมืองหลวงและบริเวณใกล้เคียงแล้ว คนงานเดิมในสาขาเกษตรไม่สามารถเพิ่มปริมาณการผลิตได้ ความต้องการสินค้าประเภทอาหารของคนในเมือง ซึ่งมีรายได้เพิ่มขึ้น รวมกับการเพิ่มความต้องการของตลาดต่างประเทศ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการผลิต การค้าเลี้ยงและการขนส่ง ฯลฯ จึงเป็นผลให้ระดับราคาสินค้าทั่ว ๆ ไปเพิ่มสูงขึ้นเป็นอันมาก คงเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว

ภาวะเงินเฟ้อภายในประเทศ

ไม่มีใครแน่ใจว่าประเทศไทยเราจะมีภาวะเงินเฟ้อ แต่สิ่งที่ทุกคนตอบได้แน่ ๆ ก็คือเรามีปรากฏการณ์ที่เรียกว่า ระดับราคาเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับราคาสินค้าหลายชนิดที่จำเป็นแก่การครองชีพ

ภาวะเงินเฟ้อได้แก่ ภาวะที่ระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ความจริงระดับราคาสินค้าของไทยเราก็ไม่ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนัก แต่ก็เพิ่มขึ้นค่อนข้างสูง กล่าวคือไม่รวดเร็ว เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเชื่อว่าระดับราคาทั่วไปเพิ่มสูงขึ้นนั้นเป็นเพราะว่าระบบเศรษฐกิจกำลังปรับตัวเพื่อขึ้นสู่จุดสภาพจุดใหม่ จุดที่ระดับราคาทั่วไปเพิ่มสูงกว่าจุดจุดสภาพเดิม ถ้าจะให้เรียกชื่อภาวะการณ์เช่นนั้น ก็จะต้องเรียกว่าระบบเศรษฐกิจกำลังดำเนินอยู่ในขั้นที่ระดับราคาทั่วไปสูง ซึ่งเกิดจากต้นทุนของการผลิตสินค้าและบริการแทบทุกชนิดเพิ่มขึ้น ตรงกันข้ามกับการเพิ่มของรายได้ประชาชาติ เราพบว่าปี 2515 และ 2516 เป็นปีที่ประเทศไทยมีรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำมาก ต่ำที่สุดเท่าที่ประเทศไทยเราเคยประสบมา

เมื่อเป็นดังนี้ หากเราจะคงรักษ้อัตราการเพิ่มของปริมาณเงินไว้ในอัตราเดิม กล่าวคือประมาณ 15% ในปี 2515 (ซึ่งปีก่อน ๆ มีอัตราการเพิ่มเพียง 6-8%) นักเศรษฐศาสตร์ของเราบางคนก็เห็นว่า จะไม่สัมพันธ์กับอัตราการเพิ่มของรายได้ประชาชาติ และจะทำให้ระดับราคาทั่วไปยิ่งสูงขึ้นอีก ทางการจึงหันไปสู่การใช้นโยบายการเงินที่หดตัว หักการขยายตัวของปริมาณเงิน โดยคิดว่าการลดอัตราการเพิ่มของปริมาณเงินจะเป็นผลให้เกิดการลดลงของระดับราคาทั่วไป ความคิดแบบนี้ผู้เขียนเห็นว่า ออกจะเป็นอันตรายอย่างใหญ่หลวงต่อการเศรษฐกิจของ

ประเทศ ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเราก็เป็นตัวอย่างของระบบเศรษฐกิจที่บ้จจ่ายการผลิตประเภทต่าง ๆ ทำงานไม่เต็มที่ เรามีบ้จจ่ายประเภทที่ดินและแรงงานค่อนข้างมากกว่าบ้จจ่ายอื่น ๆ การลดปริมาณเงิน การลดการใช้จ่ายของรัฐบาล ลดการให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ จึงย่อมจะมีผลให้เกิดการว่างงานเพิ่มขึ้น การผลิตสินค้าที่จำเป็นอื่น ๆ ก็ลดลง การขาดแคลนและการเพิ่มของราคาสินค้าต่างๆ ไปก็คงจะเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอๆ ผู้เขียนเห็นว่านโยบายการเงินที่ทางการใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นนโยบายการเงินที่สมควรนำไปใช้กับประเทศที่พัฒนาแล้ว เฉพาะอย่างยิ่งเป็นประเทศที่มีบ้จจ่ายการผลิต มีงานทำเต็มที่ (Full-employment) แล้ว ซึ่งหากยอมให้ปริมาณเงินเพิ่มแล้ว รายได้ประชาชาติจะไม่เพิ่ม จะเพิ่มก็เพียงแต่ระดับราคาทั่วไปเท่านั้น

ผู้เขียนเห็นว่า เราควรจะรักษาอัตราการเพิ่มของปริมาณเงินไว้ในอัตราที่สูง ดังเช่นที่ผ่านมาแล้วร้อยละ 15 และหามาตรการให้ปริมาณเงินนี้หันเหไปสู่การสร้างงานเพื่อเร่งการผลิตสินค้าในสาขาเกษตรและสาขาอุตสาหกรรมโดยตรง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีรายได้เพิ่มขึ้น ผู้เขียนยังเชื่อว่าจะเป็ผลดีมากกว่าการใช้นโยบายการเงินแบบหดตัว การรักษาอัตราการเพิ่มของปริมาณเงินให้สูงจะช่วยให้การสร้างงานเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตและรายได้ในแง่ของเอกชนสามารถเป็นไปได้

ความสัมพันธ์ระหว่างสาขาเกษตรและสาขาอุตสาหกรรม

ผู้เขียนเชื่อว่าสาเหตุที่การผลิตในสาขาเกษตรไม่เพิ่มขึ้นอย่างเพียงพอกับความต้องการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศนั้น เป็นเพราะนโยบายทางด้านเกษตรของทางราชการ และนอกจากนี้ยังเห็นว่าการให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรควรเป็น ไปในแง่ที่จะให้ประโยชน์แก่เกษตรกรเป็นส่วนรวม ไม่ใช่มุ่งเป็นรายคน

การให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เกษตรกรได้รับประโยชน์เป็นส่วนรวมนั้น ผู้เขียนเห็นว่าได้แก่ การรักษาเสถียรภาพของราคาสินค้าเกษตรให้แน่นอน เกษตรกรโดยส่วนรวมจะได้ประโยชน์จากวิธีการนี้ การจัดน้ำจากเขตชลประทานให้เกษตรกรมีน้ำใช้โดยทั่วถึงและแน่นอนตลอดระยะเวลาเพาะปลูก จะช่วยเกษตรกรให้ได้รับประโยชน์มากขึ้น นอกจากนี้การรักษาและป้องกันโรคพืช โรคสัตว์ ก็จะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรไม่เฉพาะคนหนึ่งคนใด ผู้เขียนเห็นว่าถ้ารัฐบาลจะช่วยเกษตรกรในระยะแรกก็ควรจะเป็นบริการช่วยเหลือที่จะให้ประโยชน์แก่เกษตรกรเป็น

ส่วนรวม (Collective Services) ส่วนความช่วยเหลือในรูปสินค้าประเภทเอกชน (Private goods) เช่น การจัดสรรที่ดิน การขายปุ๋ยราคาถูก การให้สินเชื่อ ฯลฯ ก็จะต้องเร่งพิจารณาเช่นเดียวกัน

ในเมื่อสาขาเกษตรไม่แข็งแรงพอ ก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่สาขาอุตสาหกรรมจะอ่อนแอ สาขาเกษตรและอุตสาหกรรมของประเทศไทยเรานั้นนับว่าแทบจะแยกออกจากกันเลยทีเดียว อุตสาหกรรมของเราแทนที่จะมุ่งรับวัตถุดิบจากสาขาเกษตรและขายสินค้าสำเร็จรูปส่วนใหญ่ให้สาขาเกษตรซึ่งมีผลเมืองมาก สาขาอุตสาหกรรมไม่สามารถพึ่งสาขาเกษตรได้ เนื่องจากสาขาเกษตรอ่อนแอประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งการจัดตั้งอุตสาหกรรมของเราก็ไม่ได้มุ่งจะรับผลผลิตจากสาขาเกษตร เรามุ่งส่งวัตถุดิบและเครื่องจักรจากต่างประเทศ และในขณะที่เดียวกันก็มุ่งส่งสินค้าสำเร็จรูปแทบทั้งหมดไปจำหน่ายยังต่างประเทศ นโยบายแบบนี้หลายประเทศประสบความล้มเหลวมาแล้วในอดีต ในระยะเริ่มแรกของการตั้งอุตสาหกรรม เราควรมุ่งตลาดภายในประเทศ ระยะต่อ ๆ ไปถ้าเรามีตลาดภายในประเทศกว้างขวางพอ ก็เปิดโอกาสให้ใช้เทคนิคสมัยใหม่เพื่อเพิ่มผลิตภาพได้ ปริมาณการผลิตที่สูงพอที่จะส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

ความแตกต่างกันของระดับรายได้

ผู้เขียนเห็นว่านักเศรษฐศาสตร์ของเรามีความเห็นเกี่ยวกับรายได้ ออกเป็น ๒ พวก พวกแรกเห็นว่ารัฐบาลควรกระจายรายได้ของเกษตรกรไว้ให้เท่า โดยใช้นโยบายการต่างๆ ที่มีอยู่ ไปเคลื่อนย้ายทรัพยากร ทำการส่งเสริมการผลิตสาขาอุตสาหกรรม พวกที่สองเห็นว่าควรเพิ่มรายได้ของคนในสาขาเกษตรโดยเร็ว ถ้ารายได้เพิ่มขึ้นแล้วก็จะเพียงพอที่จะซื้อสินค้าจากสาขาอุตสาหกรรมๆ ก็สามารถพัฒนาต่อไปได้

พวกแรกถูกโจมตีในแง่ที่ว่าเกษตรกรมีรายได้ต่ำ ไม่มีเงินซื้อสินค้าอุตสาหกรรม สาขาอุตสาหกรรมก็เลยมุ่งผลิตเพื่อส่งออก ซึ่งก็จะยิ่งเพิ่มปัญหาขึ้นอีกในด้านการแข่งขัน พวกที่สองก็อาจถูกโจมตีว่า ถ้าเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นแล้วก็อาจเพิ่มการใช้จ่ายในการอุปโภคและบริโภค จนทำให้อัตราการสะสมทุนของประเทศต้องตกต่ำ

ผู้เขียนเห็นว่า เราจำเป็นต้องเพิ่มรายได้ของเกษตรกรโดยเร็ว เพื่อให้อุตสาหกรรมสามารถใช้วัตถุดิบ เทคนิคการผลิตภายในประเทศ และนำเอาผลผลิตที่สามารถได้มาขายให้สาขาเกษตรได้ การเพิ่มการใช้จ่ายของเกษตรกรนี้ ผู้เขียนเชื่อว่า จะกระตุ้นการลงทุนทางการผลิตสินค้าและบริการด้านอื่น ๆ อีกมาก เรื่องนี้เห็นว่าจะต้องพิจารณาถึงความสำคัญของ Forward & backward linkages กันอีกครั้งหนึ่ง ปัญหาว่าถ้ารายได้เพิ่มแล้ว ชาวนาจะใช้จ่ายหมดนั้น คิดว่าเราพอมีมาตรการด้านอื่น ๆ ควบคุมได้โดยไม่ต้องวิตกมากนัก

ผู้เขียนเห็นว่าการปรับรายได้ของราชการในปัจจุบัน โดยเฉพาะข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ โดยการเพิ่มภาษีทางอ้อมนั้นจะเป็นกระบวนการซ้ำซากไม่มีที่สิ้นสุด เพราะว่าข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจมีรายได้ไม่สมดุลกับระดับราคาทั่วไป ทางการก็เพิ่มเงินเดือนโดยการเก็บภาษีทางอ้อม ราคาสินค้าก็ยิ่งเพิ่มพูนขึ้นอีก ปีต่อไปเราก็ต้องปรับรายได้กันแบบนี้ไปอีก พ่อค้าเขามีสินค้า ๆ ก็ยิ่งเพิ่มราคาขึ้นเรื่อย ๆ พ่อค้าเพียงแต่ขายสินค้าให้น้อยลงหรือเก็บไว้เฉย ๆ ราคาก็ต้องเพิ่มขึ้นไปเอง ผู้เขียนจึงเห็นว่าทางการเป็นผู้สร้างบรรยากาศของการกักตุนขึ้นเอง การปรับรายได้ของทางราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ควรเป็นเงินที่ได้มาจากการเพิ่มการเก็บภาษีทางตรงมากกว่า

ปัญหาที่น่าห่วงใยในปัจจุบันก็ได้แก่ ราคาข้าวสารเพิ่มขึ้น ซึ่งจะกระทบกระเทือนต่อประชาชนผู้มีรายได้ต่ำ ผู้เขียนเห็นว่าราคาข้าวในตลาดโลกยังคงสูงและตลาดยังคงเป็นตลาดผู้ขายอยู่ เราก็สามารถเพิ่มพรีเอมิยมข้าวส่งออกได้ ผู้บริโภคข้าวในตลาดต่างประเทศก็จะเป็นผู้รับภาระพรีเอมิยม เราอาจจะศึกษาหาวิธีการนำเอาเงินของผู้บริโภคข้าวในต่างประเทศ ได้แก่ค่าพรีเอมิยมส่วนหนึ่งมาลดหนุน (Subsidy) ผู้บริโภคภายในประเทศที่มีฐานะยากจนโดยตรง ในกรณีที่เราไม่สามารถปรับรายได้ของประชาชนกลุ่มนี้ได้ ส่วนการขายข้าวสารในราคาต่ำในขณะที่ข้าวเปลือกมีราคาสูงนั้นคงไม่สามารถกระทำได้ในระยะยาว

สมนึก แดงเจริญ

คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์